

ABORDĂRI ALE COMPETENȚELOR INTERCULTURALE LA ELEVII DIN GIMNAZIU

*PATRAȘCU Dumitru, dr. hab., prof. univ,
ARAPU Rodica, doctorandă*

Summary

In this article it is stated the necessity of intercultural competences training at the secondary level students and teachers' training from the perspective of moderator and modeler of intercultural communication, that is referred to the promotion of democratic citizenship and use of knowledge, skills, values and necessary attitudes, necessary for the observance of human rights and fundamental freedoms.

Ritmul alert al vieții, exigențele tot mai variate și mai noi, cărora trebuie să le facem față, frecvențele întâlniri cu noul, reclamă de la noi mai multă flexibilitate, adaptabilitate și perseverență pentru integrarea în fluxul tumultuos al schimbării. Pentru ca individul să supraviețuiască într-o lume în plină schimbare, este necesar să fie abandonată închiderea și să fie acceptate provocările deschiderii, conștientizării, implicării în societatea contemporană pluriculturală. Întâlnirea reală sau virtuală a culturilor diferite aduce în prim-plan necesitatea restructurării educației din perspectiva diversității. În același timp, diversitatea, ca problemă pentru societate, este considerată drept promotor al creativității educaționale. Astfel, interculturalitatea poate reprezenta pentru educator o resursă prețioasă ce poate fi valorificată în procesul de învățămînt și nu o problemă în plus [14, p. 23]. Educația pentru valori multiple, pentru diversitate și alteritate necesită redefinirea unor concepte ale învățămîntului și, mai ales, necesitatea formării profesorilor din perspectiva de moderator și modelator al comunicării interculturale. Educația interculturală este, în fapt, o educație a relațiilor interpersonale care implică membri ai unor culturi diferite.

Obiectivele educației interculturale sînt:

- *creșterea eficienței relațiilor interculturale, mărirea gradului de deschidere, de toleranță, de acceptare a celuilalt care este „diferit” [13, p.10];*
- *pregătirea ființei umane pentru a trăi diversitatea ca un fapt cotidian, a-l considera natural și, evident, a-l putea repera și explica;*
- *educarea atitudinii față de diversitate pentru a nu o percepe și trăi ca o amenințare sau un șoc, ci ca sursă de interes și dezvoltare;*
- *exersarea capacității de relaționare, reciproc avantajoasă, în cadrul diversității umane [11, p. 22].*

Competența interculturală este rezultatul unui proces de învățare. Ea tinde către obiectivul: lărgirea capacității de percepție pentru tot ceea ce este străin. Această capacitate presupune ca noi să fim capabili a ne interoga certitudinile proprii și a trăi însecuritatea ce rezultă din faptul că nu putem interpreta ceea ce este străin cu grilele de lectură prestabilite. Situațiile ambivalente angajează stări de insecuritate, pentru că nu putem răspunde stimulilor externi prin reacții obișnuite. E de dorit, ca, prin educație, să favorizăm astfel de deschideri și să le convertim în ceva fecund. Capacitatea de a-l accepta pe altul ca fiind altceva. În întâlnirea cu străinii sînt două moduri eronate de a reacționa: primul mod constă în a nega diferența și a refuza acomodarea cu altul; al doilea mod constă în a-l recepta pe altul, ca pe ceva negativ, a-l percepe cu dușmănie, temere sau agresivitate [10, p.73].

În contextul postmodern, competența interculturală se impune prin necesitate și actualitate pentru cetățeanul fiecărei țări în parte, dar și pentru cetățenii Europei, în general, de vreme ce procesul de mondializare și globalizare se află în plină expansiune. Conștienți, într-o măsură mai mare sau mai mică, de acest fenomen, copiii noștri urmează să fie îndrumați cu grijă, în vederea achiziționării de

cunoștințe vaste și funcționale despre cultura națională și universală, în sensul cel mai larg al cuvântului, să încerce experiențe multiple de învățare formativă pentru dobândirea de abilități și, în același timp, să își poată forma atitudini corecte, deschidere și disponibilitate de comunicare și interacțiune civilizată cu orice om din altă țară, inclusiv cu cel de alături cu el, să poată coopera cu acesta pentru a soluționa diferite probleme comune.

Toate ariile curriculare actuale și cele viitoare din palmaresul curricular vor avea în vizor educația interculturală, cu avantajele și problemele inerente ce le impune, de aceea cadrele didactice de la toate treptele de școlaritate vor avea nevoie de pregătire continuă în domeniu, de sensibilizare și orientare adecvată.

Competența interculturală se formează prin toate dimensiunile educației, inclusiv prin intermediul noilor educații, care răspund în mod prompt la necesitățile lumii contemporane [7, p. 26]. Palierele disciplinare/curriculare pe care se realizează propriu-zis educația interculturală, având ca finalitate competența vizată, sînt variate, inclusiv educația lingvistică și literară, educația civică, educația religioasă, educația morală etc.

Avînd la bază educarea toleranței, de ordin cultural, etnic, lingvistic, social, confesional etc. educația interculturală se desfășoară pe tot parcursul vieții [4, p. 49].

Pentru a forma competențe interculturale este necesar ca mediul de învățare creat de profesor în timpul lecției să fie unul permisiv și încurajator, care lasă spațiu ca vocea elevului să se facă auzită. Metodele de predare, cele mai adecvate pentru acest scop, sunt cele care au la bază munca în grup și învățarea prin cooperare.

Prezența următoarelor strategii de predare-învățare poate constitui un ingredient de bază al educației care promovează aprecierea diversității: dezbateră, mozaicul, brainstormingul, studiul de caz, jocul de rol, metoda proiectelor și învățarea în serviciul comunității.

Școlii îi revine rolul de a reflecta în curiculă caracteristicile postmodernității și ale globalizării, de a educa formatori și formabili, pentru a descoperi și a înțelege unitatea existențială a omenirii pe această planetă. După monismul și etnocentrismul școlii din perioada anterioară, educația interculturală reprezintă o adevărată „dinamizare” a curriculei, impunând o reconsiderare, o reinterpretare și o reformulare a scopurilor, conținuturilor, strategiilor și sistemelor sale de evaluare. Interculturalitatea în demersul educațional înseamnă, mai ales, a face ceva altfel. Acest altfel înseamnă o nouă deschidere paradigmatică a orizontului de gândire spre existența factuală a realității sociale. Pentru achiziția de cunoștințe și pentru dobândirea de deprinderi de tip practic sau intelectual este posibilă utilizarea paradigmatelor pedagogice tradiționale:

- *paradigma transmisiei*, ce pune în centru cunoștințele de acumulat și cunoștințele programelor, considerând că singurele referințe valabile sunt cunoștințele transmise de profesor, manualul și alte materiale auxiliare, dar în acest caz observăm că elevul este perceput ca un receptor pasiv.

- *paradigma condiționării* pune în centrul procesului didactic elevul și se focalizează pe obiective precise ce țin de achiziționarea de cunoștințe, priceperi și deprinderi. Observăm că în acest caz, elevii se simt importanți și coparticipativi pentru că li se conferă un rol activ în cadrul procesului didactic, ei fiind încurajați cu această ocazie să formuleze și unele reflecții personale.

Din perspectiva integrării europene, școala trebuie să-și propună ca scop asigurarea coerenței existențiale și a identității individului în condiții de eficiență socială și interculturală. Identitatea și alteritatea sunt inseparabile. Se impune ca indivizii să fie abilitați în a acționa prompt și eficace în diverse situații. Educația interculturală presupune, pe de-o parte asigurarea unei comunicări autentice cu sine și a lua cunoștință cu propria identitate culturală, iar pe de altă parte comunicarea cu un alter, individ sau grup, care

permite construcția activă a identității de cetățean al Europei și al lumii [10, p. 65].

Educația interculturală nu presupune doar existența unor elevi aparținând mai multor etnii sau grupuri etno-culturale, ci o nouă metodologie ce caută să integreze în spațiul educațional unele principii precum: toleranța, egalitatea, complementaritatea valorilor, dar, mai ales, să exploateze specificul spiritual al valorilor locale atașându-le la valorile generale ale umanității.

Tînăra generație trebuie să fie educată în așa fel încît să suporte mutația și diversitatea culturală necesară atît pentru minoritari, cît și pentru majoritari. De altfel, demorația clasică între minoritari și majoritari e tot mai dificil și periculos de realizat.

Perspectiva interculturală de concepere a educației, dacă este corect concepută, poate să conducă la atenuarea unor conflicte și chiar la eliminarea violenței în școală, prin formarea unor comportamente demne de democrația mileniului trei, într-o Europă unită, cum ar fi:

- *aptitudinea de a comunica (a asculta și a vorbi);*
- *cooperarea și instaurarea în cadrul unui grup școlar sau de joacă, precum și în cadrul grupurilor interetnice;*
- *respectul față de sine și toleranța față de opiniile diferite;*
- *atitudinea pozitivă față de persoane indiferent de cultură și de limbă;*
- *soluționarea pașnică și cu responsabilitatea problemelor interpersonale* [13, p. 35].

Educația este purtătoare, prin ea însăși, a unui etos eminentemente spiritual. Ea nu numai că facilitează individului accesul la zestrea culturală, dar se convertește în instanță culturală aparte. „*Educația este producătoare de cultură (și nu numai reproductivă)*” [4, p.10].

Abordarea interculturală în educație constituie o nouă manieră de concepere și implementare a curriculumurilor școlare și

o nouă atitudine de relaționare între profesori, elevi și părinți. Perspectiva interculturală deschide noi piste de manifestare a diversității și diferențelor. Abordarea interculturală nu se reduce la o prezentare cumulativă a unor cunoștințe despre valorile altora, ci înseamnă cultivarea unor atitudini de respect și de deschidere față de diversitate. Această atitudine se naște printr-o permanentă comunicare cu alții și printr-o decentrare atentă și optimă față de propriile norme culturale [8, p. 55]

În concluzie, menționăm că formarea competențelor interculturale la elevi necesită conceperea și desfășurarea unei serii coerente de evenimente educative, care să genereze învățarea de cunoștințe, formarea de abilități și atitudini, demonstrarea deschiderii, flexibilității, toleranței față de credințele, valorile, normele altora. În acest scop, condiția de bază a asigurării rezultatului rezidă în posedarea respectivelor dimensiuni de personalitate de către profesor, care trebuie să ghideze formarea personalității în corespundere cu exigențele societății.

Bibliografie

1. Cucoș, C., *Dimensiuni culturale și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2000.
2. Dubar, Cl., *Criza identităților. Interpretarea unei mutații*, Editura Știința, Chișinău, 2003.
3. *Educație interculturală în R. Moldova*, coordonator: Viorica Goraș-Postică, Editura ARC, Chișinău, 2003.
4. *Educație interculturală*, revista DIDACTICA PRO, nr. 4-5 (20-21), 2003, Chișinău, 2005.
5. *Educație pentru toleranță*, Revista DIDACTICA PRO, nr. 4 (26), 2004.
6. Pâslaru, Vl., *Principiul pozitiv al educației*, Editura Civitas, Chișinău, 2003.
7. Reardon, B. A., *Toleranța – calea spre pace*, Editura ARC, Chișinău, 2004.

8. Rey, M., *De la o logică „mono” la logica de tip „inter”*. *Piste pentru o educație interculturală și solitară*, în: Dasen, P., Perregaux, C., Rey, M., *Educația interculturală: experiențe, politici, strategii*, Editura Polirom, Iași, 1999.
9. Silistraru, N., Golubițchi, S. *Educația inerculturală. Suport de curs*, Universitatea de Stat din Tiraspol, Chișinău, 2013.
10. Andreescu, G., *Multiculturalism normativ*, în: *Perspective interculturale III, Program Măsură de încredere al Consiliului Europei*, Institutul Intercultural Timișoara, 2000.
11. Antoanesei, L., *O introducere în pedagogie. Dimensiunile axiologice și transdisciplinare ale educației*, Editura Polirom, Iași, 2002.
12. Băleanu, C., *Managementul îmbunătățirii continue*, Editura Expert, București, 1996.
13. Bîrlogeanu, L., Crișan, A., *Ghid de politici interculturale*, Editura Educația, 2000.
14. Goraș-Postică, Viorica (coord.), *Limba română – mijloc de integrare socială în Republica Moldova*, Editura ARC, Chișinău, 2003.

FACULTATEA ISTORIE ȘI GEOGRAFIE

MUNTELE ATHOS – VESTIGIU RELIGIOS ȘI TURISTIC

MAXIM Vasile, dr., conf. univ.

Summary

Prezenta lucrare scoate în evidență unele aspecte ale evoluției în timp și spațiu a mediului monastic din Sfântul Munte Athos. Sunt elucidate unele mănăstiri și schituri ctitorite de către mireni, călugări și domnitori români. Se utilizează imagini obținute de către autor în baza efectuării unui pelerinaj în Republica Autonomă Monahică, în special la Sfânta Mănăstire Marea Lavră cu Schitul Românesc Prodromul.

This paper highlights some aspects of the evolution in time and space from Mount Athos monastic environment. There are